נתמלא וקנו ראוי ליעשות שליח ציבור ולירד לפני התיבה ולישא **את כפיו.** תימה דכפ' הקורא את המגילה (מגילה דף כד.) ממרינן קטן קורא בתורה ואינו פורס על שמע ולא יורד לפני התיבה ולא נושא את כפיו משמע הא הניח שתי שערות יורד לפני התיבה ונושא את כפיו ויש לומר דכשהניח ג' שערות יכול לירד לפני התיבה אבל ליעשות שליח ציבור קבוע לו להתפלל בתעניות ובמעמדות אינו נעשה עד שיתמלא וקנו כלומר[ב] במסכת תענית (דף טו.) אין מורידין לפני התיבה אלא זקן ורגיל ו[ג]ת דכסוף לוקח הגזול (סוכה דף מב.) משמע דלפילו קטן נושא את כפיו לומר קטן שיודע ליטע את כפיו מתלקטין ופקוטרס פירש לאו דוקא קטן אלא מיירי כשהניח שתי שערות ולא משמע הכי אלא קטן ממש דומיא דקטן היודע לדבר מגיד מלמדו תורה והיודע לשמוע מוכלין משחיטתו דמוקי לה בגדול עומד על גביו ויש"ל דהא דקטן נושא את כפיו היינו עם הגדולים כלומר[ג] גבי שיר בין רגלי [ד]הלוים היו עומדין [ה]ועברי הלוים היו נקראים בפ' אין בערכין (ערכין יג.) אבל בפני עצמו אינו נושא את כפיו עד שיניח ג' שערות:

ונבו טהור. היינו אלא מיטמא מגבו אבל אם נטמא מתוכו נטמא נמי גבו ומטמא מחריס כלומר מליטמא שכלי חרס מטמא מחריס מאחוריו ואינו מיטמא מאחוריו ומחרין נמי בפרק על אלו מומין (בכורות דף נח.) כלי חרס נטמא תוכו נטמא גבו ונראה דגבו טהור אפילו נגע שרץ ביה (ג) [ו]אם אמר יש להכניס אבל אם נטמא תוכו אפילו נגע בו כ' איכא דאמרי הא רבי היא ואפי' פסול מדרבנן ליה ואיכא דאמרי רבי אית ליה פסול מדרבנן והא רבנן היא ולכתחלה הוא דלא אבל דיעבד עבודתו כשרה: **מתני'** [ח]טהור בכלי חרש טמא בכל הכלים טהור בכל הכלים טמא בכלי חרש: **גמ'** ת"ר [ט]אויר כלי חרש טמא וגבו טהור אויר כל הכלים טהור וגבן טמא נמצא טהור בכלי חרש טמא בכל הכלים טהור בכל הכלים טמא בכלי חרש מנהני מילי דת"ר תוכו ואע"פ שלא נגע אתה אומר אע"פ שלא נגע או אינו אלא אם כן נגע רבי יונתן בן אבטולמוס אומר נאמר [ו]תוכו לטמא ונאמר תוכו ליטמא מה תוכו האמור לטמא אע"פ שלא נגע אף תוכו האמור ליטמא אע"פ שלא נגע והתם מנלן אמר רבי יונתן [י]התורה העידה על כלי חרס ואפילו

[א]ויהי כאחד למחצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד: עד שיזקין עד כמה אמר רבי אלעא אמר ר' חנינא [א]עד שירתת [ב]תנן התם [ב]בעל קרי שטבל ולא הטיל מים לכשיטיל טמא ר' יוסי אומר [ג]בחולה ובזקן טמא בילד ובבריא טהור ילד עד כמה אמר רבי אלעא אמר רבי חנינא [ד]כל שעומד על רגלו אחת וחולץ מנעלו ונועל מנעלו אמרו עליו על רבי חנינא בן שמונים שנה והיה עומד על רגלו אחת וחולץ מנעלו ונועל מנעלו אמר רבי חנינא חמין ושמן שמכתני אמי בילדותי הן עמדו לי בעת זקנותי ת"ר [ג]ונתמלא זקנו ראוי ליעשות שליח ציבור ולירד לפני התיבה ולישא את כפיו [ג]מאימתי כשר לעבודה משיביא שתי שערות רבי אומר אומר אני עד שיהא בן עשרים א"ר חסדא מ"ט דרבי [ד]דכתיב [ו] [ז]ויעמידו [את] הלוים מבן עשרים שנה ומעלה לנצח על מלאכת בית ה' ואידך לנצח שאני והא האי קרא בלוים כתיב כדר' יהושע בן לוי [ה]דאמר רבי יהושע בן לוי בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לוים וזה אחד מהן [ו]והכהנים הלוים בני צדוק ת"ר [ז]איש מזרעך לדורותם מכאן אמר רבי אלעזר [ח]קטן פסול לעבודה ואפי' תם מאימתי כשר לעבודה משיביא שתי שערות [ט]אבל אחיו הכהנים אין מניחין אותו לעבוד עד שיהא בן כ' איכא דאמרי הא רבי היא ואפי' פסול דרבנן ליה ואיכא דאמרי רבי אית ליה פסול מדרבנן והא רבנן היא ולכתחלה הוא דלא אבל דיעבד עבודתו כשרה: **מתני'** [ח]טהור בכלי חרש טמא בכל הכלים טהור בכל הכלים טמא בכלי חרש: **גמ'** ת"ר [ט]אויר כלי חרש טמא וגבו טהור אויר כל הכלים טהור וגבן טמא נמצא טהור בכלי חרש טמא בכל הכלים טהור בכל הכלים טמא בכלי חרש מנהני מילי דת"ר תוכו ואע"פ שלא נגע אתה אומר אע"פ שלא נגע או אינו אלא אם כן נגע רבי יונתן בן אבטולמוס אומר נאמר [ו]תוכו לטמא ונאמר תוכו ליטמא מה תוכו האמור לטמא אע"פ שלא נגע אף תוכו האמור ליטמא אע"פ שלא נגע והתם מנלן אמר רבי יונתן [י]התורה העידה על כלי חרס ואפילו

ויהי לאחד. אפילו זקנים במשמע: **קול אחד.** שלריכין לבשם את קולם שיהא נראה כקול אחד: **שירתת.** ידיו ורגליו רועדות מאין כח: **ולא הטיל מים.** קודם טבילה: **לכשיטיל מים טמא.** שמא נשתכר בפי האמה נאחות קרי ויוצא עם מי רגלים ושכבת זרע מטמאה כל שהוא אפילו בכעין חרדל כדאמרן במסכת נדה (דף מ.): **בילד ובבריא טהור.** דמעיקרא נפיק כוליה: **שלח ליעור.** לכל לרכיהם לתקוע שופר[ד] ולנדות (ה) ולמגות פרנס: **משיניח שתי שערות.** אבל קטן לא דכתיב אים מזרעך כדלקמן: **נזקן אחני.** דמשמע לעבוד עבודות כבדות הלריכות גילוח: **והא ההי קרח בלוים ליתי.** ומאחר דהוי[ה] למיקן נפסלים אלא בקוץ: **וזה אחד מהם והכהנים הלוים בני לדוק.** דע"כ לדוק כהן הוה וקרי להו לבניו לויס על שם שמשבט לוי הם. ואני אומר לשון לויס שמשים כמו (במדבר יח) וילוו עליך וגו': **אים ולא קטן.** דהכי משמע אים הוא דבעי מומחה למיפסולי ואפילו הכי יהיה בן מוס לא יגמ[ו] הא קטן אפילו הם לא יגמ: **אבל [ז] אין אחיו הכהנים.** הוא דאין מניחין אותו אבל קטן רבנן לא פסלוהו: **אילא דאחרי הא רבי היא.** דאמר לעיל אומר אני עד שיהיה בן כ' ומשמעינן הכא דרבי גופיה לא פסיל ליה בדיעבד ואפילו מדרבנן אלא אמין אחיו הכהנים מניחין אותו לכתחלה דרבנן מודו בדיעבד: **לוויי.** הגיע טומאה לאוירו ולא נגעה: **וגבו טהור.** אפילו נגעה טומאה בגבו אינו מקבל טומאה כך: **לוויי לא הלים טהור.** כל זמן אלא נגעה בהן הטומאה אע"פ שנתלית באוירו: **טהור.** כלומר אפילו נגעה טומאה בכל הכלים אלא בחרס בלבד: **אויר כל הכלים טהור.** אפילו נגעה טומאה בכל הכלים אלא בחרס בלבד: **מגע ומשא.** אפילו נגעה טומאה בכל הכלים אלא בחרס בלבד: **אהל.** אפילו נגעה טומאה בכל הכלים אלא בחרס בלבד: **אלא חרס.** אפילו נגעה טומאה בכל הכלים אלא בחרס בלבד: **בלי חרס.** אפילו נגעה טומאה בכל הכלים אלא בחרס בלבד: **טמא בכלי חרש.** אפילו נגעה טומאה בכל הכלים אלא בחרס בלבד: **טמא בכל הכלים.** אפילו נגעה טומאה בכל הכלים אלא בחרס בלבד: **טהור בכלי חרש.** אפילו נגעה טומאה בכל הכלים אלא בחרס בלבד: **טמא בכלי חרש.** אפילו נגעה טומאה בכל הכלים אלא בחרס בלבד: **טהור בכל הכלים.** אפילו נגעה טומאה בכל הכלים אלא בחרס בלבד: **טמא בכלי חרש.** אפילו נגעה טומאה בכל הכלים אלא בחרס בלבד: **טהור

ואפילו מלא חרדל. שהכלי מינו נוגע בכולו מלא כמה שסמוך לפתוח והמלעיים מיטמאין מן האויר ומי אמה יכול לומר שזה מטמא את זה[ג] שהרי אין כאן כלום בכל אחד ועוד אין לו אוכל מטמא אוכל ועוד אם כן זה שני וזה שלישי והשלישי לא יעשה רביעי לטמא את המלעיים: **ויפה כלי חרס מיטמא מגבו.** בנגיעה: **מק"ו.** דתוכו גלי לך קרא[ד] מה שאין כן בשאר כלים[ה] וגבו בנגיעה ליתי ק"ו מה כלי שאף שאין מיטמאין מאויר נגע בו נגיעה כדיליף לקמיה תוכו של זה ולא תוכו של אחר: **מיטמאין מגבן.** בנגיעה כדכתיב (ויקרא יא) וכל אשר יפול עליו וגו' עליו משמע דנגע ולא שנא גבו ולא שנא תוכו[ו]: **כלי פתוח.** מדקפיד לאפיתויה שמע מינה בכלי חרס קאי לאיזהו כלי שטומאתו קודמת לפתחו הוי אומר זה כלי חרס וכי אין[ז] בכלים שמיטמאין מגבן תוכו של זה ולא תוכו של אחר והני תוכו הא דרשינהו[ח] ארבעה תוכו כתיבי[ט] תוכו תוך תוכו תוך תוכו של לג"ש וחד תוכו של זה ולא תוכו של אחר וחד תוכו[י] תוך תוכו ואפילו כלי שטף[יא] ולא יהו כל הכלים מיטמאין מגבן אלא מתוכן ובנגיעה מק"ו ומה כלי חרס שמיטמא מאוירו אינו מיטמא מגבו כל הכלים שאין מיטמאין מאוירו אינו דין שאין מיטמאין מגבן אמר קרא ובכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו הוא האי הוא דכי אין צמיד פתיל עליו טמא הוא יש צמיד פתיל עליו טהור הא כל הכלים בין שיש צמיד פתיל עליהם בין שאין צמיד פתיל עליהם מיטמאין: **מתני'** טהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות טהור בכלי מתכות טמא בכלי עץ: **גמ'** תנו רבנן[יב] גולמי כלי עץ טמאין[יג] פשוטיהן טהורין[יד] גולמי כלי מתכות טהורין[טו] פשוטיהן טמאין נמצא טהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות טהור בכלי מתכות טמא בכלי עץ[טז] ואלו הן גולמי כלי עץ כל שעתיד לשוף לשבץ לגרר לכרכב להטיח בטונם מחוסר כן או אוגן או אוזן טמא מחוסר חטיטה טהור מחוסר חטיטה פשיטא לא צריכא[יז] דחק קפיזא בקבא[יח] ואלו הן[יט] גולמי כלי מתכות כל שעתיד לשוף

איזהו כלי שטומאתו קודמת לפתחו הוי אומר זה כלי חרם. אבל אי לא כתיב פתוח ע"כ הוה מוקמינן ליה בכל הכלים ולא הוה ידעינן מאי למידרש מהו: (דעיל) **ומה כל הכלים שאין מיטמאין מאוירן כו'.** וא"ת מה לכל הכלים שכן נעשו אב הטומאה ובמעך נמי דעבד ק"ו ליפכא שיהו כל הכלים מיטמאין מאויר מיכא למיפרך מה לכלי חרם שכן אין לו טהרה במקוה וי"ל דלאו מכח כלי עבידי ק"ו אלא מכח גד ואויר ומיהו למאי דפריכית לעיל דלמה ק"ו הוי כמו מה מצינו דלא תקשה כל חד וחד תיקוש לאדכתיה קשה דאמה מצינו ליכא למילף ליתן הטמור של זה זה לחיכא למיפרך כדפריכית ויש לומר כדפריכית לעיל שיש כאן שום סברא לעשות ק"ו לחד יותר מאחר ועוד האי ק"ו להכא לא נקטיה כלל אלא לרווחא דמילתא דבסתם כלים כתיב טומאת מגע אף מגבן וכל הכלי אשר יגע בו הזב יטמא דמיכיא נמעט כלי חרס ונשאר כלים דילפינן טומאת אויר מק"ו היינו מכח גד ואויר ולהכי לישנייך תוכו של זה ולא תוכו של אחר: **ויהיו כל הכלים מיטמאין מאוירן מק"ו.** ואם תאמר אם כן לא ליטמא מגבו דהסתם מיתוקמא בכולהו קרא דכל כלי פתוח דבכולם טומאה קודמת לפתחן וי"ל דמ"מ לא מוקמינן ליה אלא בכלי חרס דכתיב ביה טומאת אויר בהדיא: **וחד לגזירה שוה.** מופנית היא להוה מצי למכתב וכל אשר יפול מהם בו כל אשר בו: **ואפילו כלי שטף מציל.** פירש בקונטרס לא מיבעיא כלי חרס דאין מיטמא מגבו אלא אפילו כלי שטף דמיטמא מגבו אלא שגם כלי שטף אינו מקבל טומאה מאויר כלי חרס כדאמרינן בפסחים (דף כ.) וקשה לפירושו דאם כן מה חידוש יש בכלי שטף יותר מבכלי חרס ועוד למיכא חידוש יותר בכלי חרס מבכלי שטף כגון אם ארג בחויר כלי חרס פנימי ומוכלין בכלי חרס חיצון דטהור אף ע"פ שהפנימי טמא דהוי רבותא טפי מבכלי שטף דאינו מקבל טומאה מאויר ורבה לפרש דקרא אלא אף על גב דלאו מיניה הוא מחייב ביה אבל כלי חרס דמיניה הוא בלאו קרא ילפינן מיניה ומחייב ביה וכן מוכח בשמעתא קמייתא דזבחים (דף ג:) דפריך ומי אמר רבא חטאת שחטאה על מי שמחוייב חטאת פסולה על מי שמחוייב עולה כשרה אלמא דמיניה מחייב הא אלא מינה לא מחייב הא ומתן אפילו כלי שטף מציל ומשני התם גלי קרא דאתרבה תוכו כתיבי:

להטיח בטונם. הקשה ר"ת דבפ' שני דסנהדרין (ד' כ:) מוכח עץ מאימתי מקבלים טומאה העריסה והמטה משיסופם בעור הדג ותירץ דשיפה דהתם היינו להסיר את הקסמים הגדולים שמזיקין ליושב עליה אבל שפייה להכא אינה אלא בעלמא להחליקו ולאחוזו: מתני

דופנותיו מתוכו קתני. **מק"ו ומה כלי חרס שמיטמא מאוירו.** בלא נגיעה: **אין מיטמא מגבו.** אפילו בנגיעה כו': **אמר קרא וכל כלי פתוח.** דמדאכתר פתיחה בכלי חרס קאמר וכתיב הוא למימרא דהאי הוא לתלייה רחמנא בצמיד פתיל מכלל דאיכא אפילו יש בצמיד פתיל עליהן טמאין בלא נגיעה מגבן[יז] **גולמי.** שלא נגמרה כל מלאכתן כדמפרש ואזיל אבל נגמרה תקיקתן ורוויין הן לתשמישן: **פשוטיהן.** אפילו נגמרה מלאכתן: **טהורין.** דאיתקש עץ לשק דכתיב (ויקרא יג) מכל כלי עץ או בגד או עור או שק מה שק מטלטל מלא וריקן אף כל מטלטל מלא וריקן[יח]: **גולמי כלי מתכות טהורין.** ולקמן [ע"ב] מפרש טעמא: **פשוטיהן טמאין.** אם נגמרה כל מלאכתן דכלי מתכות לא איתקוש לשק וטומאת כלי מתכות כתוב בפרשת מדין (במדבר לא) לך את הזהב ואת הכסף וגו': **נשוף.** לשפשף בדבר המחליקן ומלאכתן כמו שעושין בעצם שקורין מספריל"ש[יט]: **נשבץ.** לשון מסבכות [שמות כח] מרמנ"ן[כ] עשויין כמלבגים קטנים כמו ומפקי ליה כרמנא דפרזלא במסכת נדה (דף סב.) כלומר שמחוסרין לתקוע בהן מסמרות ומשבצות לגוי כמו שעושים בתגרנ הנשים: **לגרר.** בריטינא להחליק: **לכרכב.** [כ] שחוקק בהן חקיקות[כא] גדולות וכרכוב כדרך שעושים בכיסוי תיבות וספסלים: **להטיח בטונם.** דג הוא כמו שמצינו בחלו טרפות (לקמן סו:) לפופם ומשפין בעורו כלי עץ להחליק וכדאמר בסנהדרין (דף כ:) משיספסף בעור הדג: **או שמחוסר כן.** נסיק ליכא עליו: **חוגן.** שפה לפיו כמו שעושין לכלי שמתין בו יין לגוי: **חוגן.** מגמ"ש בלע"ז כמו שעושין לקופה ולגפה: **מחוסר חטיטה.** טהור דלאו כלי הוא: **דחק קפיזא בקבא.** כלי שבעתה לחוק עד שיחזיק קבא חקק בו ג' לוגין ומע"פ שרואין למלאכה הואיל ולשם קב התחיל בו ודעתו להשלימו לא הוי גמר מלאכה: לשוף

מסורת הש"ס

ו) [בפע פד:], ג) [ב"ב כ:], ד) [תוספתא פ"ג ה"ג], ה) שבת קג. ע"ש, ו) [תוספתא דכלים פ"ב דב"מ ה"ס], ז) [תוכו כרס"ש], ח) [מגיגה כו:], ט) [נדה"ל מרגמון מרמנן], י) [תוספתא פרקה תרומה כו פ"ס], כ) עיין רס"ג,

תורה אור השלם

1. וְכָל כְּלִי פָּתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא:

במדבר יט טו

2. וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִּשְׁבֹּרוּ: ויקרא יא לג

הגהות הב"ח

(א) גמ' כלי שטף מציל ולפ"ז מק"ו וכו' נמצר כלים וגם בנגיעה ליתו בק"ו הס"ד: (ב) ד"ה תוכו וכו' ואפי' כלי שטף מציל דלא מיבעיא אם פנימי גס ונו' וכו': (ד) בא"ד וכתיב כל כ"ל ותו ו' נמחק:

מוסף רש"י

ואפילו מלא חרדל. שאין נוגע בתוכו אלא גלגל גרגרין שאצל הדפנות ואפילו הכי כולו טמא מן הסתם (נדה יד:). **ארבעה תוכו כתיבי.** כילך, תוכו תרי זימני ותכוס תוך ותכוס תוכו, דהוה מצי למיכתב על תוך וכתיב תוכו למיעוטא, וכן נתבזינו (זבחים ג:). **ולא תוכו של אחר.** למעוטי כלי שטף מטומאת אויר אף"כ נגע (שם). **לכרכב.** לשון היקף מרץ עגולה (זבחים סב.) והוא כמו שעושים מיטלין עגולין נקרכי דפני המיטות ופספלי הנץ (שמות כז ה). **דחק קפיזא בקבא.** בגמרא גדול הכלאי לחוק בו קב חקק שלש לוגין (שבת קג. ע"ש).

שיטה מקובצת

ג) שהרי אין כביצה בכל אחד. נ"ב פ' ואין פחות מכביצה מָטַמָּא כך מצאתי בס"ד: **ד)** מק"ו דתוכו גלי לך קרא שמיטמא מאוירו מה שאין כן בשאר כלים וגבו בנגיעה ליתי בק"ו מכלי שטף שאין: **ה)** באיזה כלי הרגילה תורה: **ו)** ולא מיבעיא אם פנימי הוא של חרס דמציל דכיון: **ז)** אלא אפי' פנימי כלי שטף דאיכא למימר כיון דאיכא בין שיש צמיד פתיל ובין שאין צמיד פתיל וכו': גולמי כלי עץ כל שעתיד לשוף כדבעינן לפורושי לקמן: וכל שעתיד לשוף אַפַּלָנִיר בלע"ז. לשבץ קלינ"ר. לכרכם לשון צַרְקָלִישׁ: להטיח בטונם שטחין אותו להיות אדום: מחוסר כן. כלומר שולים על מה שהכלי יושב:

ח) גמ' ואפילו מלא כו' עד ואפי' כו': **ט)** [ע"ש כלים פ"ב מ"ח], **י)** [ע"ש כלים פ"ב מ"ט], **יא)** [ע"ש כלים פ"ג מ"ג], **יב)** [ע"ש כלים פ"ג מ"ד], **יג)** [ע"ש כלים פ"ג מ"ה], **יד)** [ע"ש כלים פ"ג מ"ו], **טו)** [ע"ש כלים פ"ג מ"ז], **טז)** [ע"ש כלים פ"ג מ"ח], **יז)** [ע"ש כלים פ"ג מ"ט], **יח)** [ע"ש כלים פ"ג מ"י], **יט)** [ע"ש כלים פ"ג מ"יא], **כ)** [ע"ש כלים פ"ג מ"יב], **כא)** [ע"ש כלים פ"ג מ"יג], **כב)** [ע"ש כלים פ"ג מ"יד], **כג)** [ע"ש כלים פ"ג מ"טו], **כד)** [ע"ש כלים פ"ג מ"טז], **כה)** [ע"ש כלים פ"ג מ"יז], **כו)** [ע"ש כלים פ"ג מ"יח], **כז)** [ע"ש כלים פ"ג מ"יט], **כח)** [ע"ש כלים פ"ג מ"כ], **כט)** [ע"ש כלים פ"ג מ"כא], **ל)** [ע"ש כלים פ"ג מ"כב], **לא)** [ע"ש כלים פ"ג מ"כג], **לב)** [ע"ש כלים פ"ג מ"כד], **לג)** [ע"ש כלים פ"ג מ"כה], **לד)** [ע"ש כלים פ"ג מ"כו], **לה)** [ע"ש כלים פ"ג מ"כז], **לו)** [ע"ש כלים פ"ג מ"כח], **לז)** [ע"ש כלים פ"ג מ"כט], **לח)** [ע"ש כלים פ"ג מ"ל], **לט)** [ע"ש כלים פ"ג מ"לא], **מ)** [ע"ש כלים פ"ג מ"לב], **מא)** [ע"ש כלים פ"ג מ"לג], **מב)** [ע"ש כלים פ"ג מ"לד], **מג)** [ע"ש כלים פ"ג מ"לה], **מד)** [ע"ש כלים פ"ג מ"לו], **מה)** [ע"ש כלים פ"ג מ"לז], **מו)** [ע"ש כלים פ"ג מ"לח], **מז)** [ע"ש כלים פ"ג מ"לט], **מח)** [ע"ש כלים פ"ג מ"מ], **מט)** [ע"ש כלים פ"ג מ"מא], **נ)** [ע"ש כלים פ"ג מ"מב], **נא)** [ע"ש כלים פ"ג מ"מג], **נב)** [ע"ש כלים פ"ג מ"מד], **נג)** [ע"ש כלים פ"ג מ"מה], **נד)** [ע"ש כלים פ"ג מ"מו], **נה)** [ע"ש כלים פ"ג מ"מז], **נו)** [ע"ש כלים פ"ג מ"מח], **נז)** [ע"ש כלים פ"ג מ"מט], **נח)** [ע"ש כלים פ"ג מ"נ], **נט)** [ע"ש כלים פ"ג מ"נא], **ס)** [ע"ש כלים פ"ג מ"נב], **סא)** [ע"ש כלים פ"ג מ"נג], **סב)** [ע"ש כלים פ"ג מ"נד], **סג)** [ע"ש כלים פ"ג מ"נה], **סד)** [ע"ש כלים פ"ג מ"נו], **סה)** [ע"ש כלים פ"ג מ"נז], **סו)** [ע"ש כלים פ"ג מ"נח], **סז)** [ע"ש כלים פ"ג מ"נט], **סח)** [ע"ש כלים פ"ג מ"ס], **סט)** [ע"ש כלים פ"ג מ"סא], **ע)** [ע"ש כלים פ"ג מ"סב], **עא)** [ע"ש כלים פ"ג מ"סג], **עב)** [ע"ש כלים פ"ג מ"סד], **עג)** [ע"ש כלים פ"ג מ"סה], **עד)** [ע"ש כלים פ"ג מ"סו], **עה)** [ע"ש כלים פ"ג מ"סז], **עו)** [ע"ש כלים פ"ג מ"סח], **עז)** [ע"ש כלים פ"ג מ"סט], **עח)** [ע"ש כלים פ"ג מ"ע], **עט)** [ע"ש כלים פ"ג מ"עא], **פ)** [ע"ש כלים פ"ג מ"עב], **פא)** [ע"ש כלים פ"ג מ"עג], **פב)** [ע"ש כלים פ"ג מ"עד], **פג)** [ע"ש כלים פ"ג מ"עה], **פד)** [ע"ש כלים פ"ג מ"עו], **פה)** [ע"ש כלים פ"ג מ"עז], **פו)** [ע"ש כלים פ"ג מ"עח], **פז)** [ע"ש כלים פ"ג מ"עט], **פח)** [ע"ש כלים פ"ג מ"פ],

עין משפט נר מצוה

קפא א מיי' פי"ד מהל' כלים הל"ח [וסיכ"ח מהל' טומאת מת הל"ח]:

קפב ב מיי' פי"ד מהל' כלים הל"ח ט:

קפג ג מיי' שם פ"ג מהל' טו"ט ו' ופי"ב ה"ח ופי"ח ה"ח [ה]:

קפד ד מיי' שם פ"ג מהל' [ופי"ח מהלכה ה]:

קפה ה מיי' שם פ"ג מהלכה י [ופי"ח מהלכה ה]:

קפו ו מיי' שם פ"ח מה"ל [ה]:

קפז ז מיי' שם פ"ח מה"ל [ה]:

קפח ח מיי' שם פ"ח מה"ל:

קפט ט מיי' שם פ"ח מהלכה ב:

לעזי רש"י

אשפריל"א. שבצבץ (צמח ששימש להעביר חספוס). אנש"א. אוזן, ידית (של כלי).

רבינו גרשום

ואיזהו כלי שטומאה קודמת לפתחו. כלומר שאין מטמא מגבו אלא דרך פתחו: אמר קרא תוכו. כלומר תוכו של כלי חרש וכו': הני תוכו הא דרשינהו. כלומר לעיל: לא ארבעה תוכו כתיבי תוך תוכו תוך תוכו. כלומר מצי למיכתב תוך מאי תוכו לדרשא הוא דאתא: חד לג"ש. כדאמרינן לעיל כלומר נאמר תוכו ליטמא וכו' וחד תוכו ולא תוך תוכו כלומר דכתב וכל אשר בתוכו יטמא ולא תוך תוכו יטמא ואפי' כו': כלי שטף העומד לתוך התנור שתנור זו כלי חרש [הוא] וכלי שטף ג) זו כלי עור אבל פירות שבכלי שטף אין טמאין דכלי העומד בתוכו טמא ולא מה שבתוכו ומה אמר אפי' כלי שטף כלומר לא מבעיא כלי חרש דחשיב תוך דידיה וחשוב תוך תוכו אלא אפי' כלי שטף דאין חשוב תוך דידיה אפי' הכי מציל לפירות שבתוכו: ובבנגיעה כלומר דנגע בתוכו ויהא טמא ולא יהו כל הכלים מטמאין בגבן כלומר בכלי עץ וכו' אמר קרא וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל וגו' כלומר שזו כלי חרש האי הוא דכי אין צמיד פתיל טמא שזו כלי חרש וכו' אלא כל הכלים כלומר של עץ בין שיש צמיד פתיל ובין שאין צמיד פתיל וכו': גולמי כלי עץ כדבעינן לפורושי לקמן: וכל שעתיד לשוף אַפַּלָנִיר בלע"ז. לשבץ קלינ"ר. לכרכם לשון צַרְקָלִישׁ: להטיח בטונם שטחין אותו להיות אדום: מחוסר כן. כלומר שולים על מה שהכלי יושב:

ג) נראה דל"ל וכלי שטף דהיינו כלי עור ומתכת ועץ היה בתוך התנור כל הפירות שהיו בתוך כלי שטף לא הפירות.

מאי שנא הני כו'. מגולמייהו קאי דפשוטייהו פסיטא דכלי עץ הוא למיתקא לקמ': **מכלל** דכלי עצם מקבלי טומאה. מדאוריית' קא בעי למיתני להא פסיטא שיש בהן טומאת המת היא במסכת כלים (פ"ג מ"ם) ומייתי לה בפ"ק דשבת (דף טז.) כלי עץ וכלי זכוכית וכלי עצם פשוטיהן טהורין ומקבליהן טמאין: **שאר** בחמה וחיה מנין ת"ל וכל מעשה. ומה תלמד לדפרק במה מצה (שבת דף קד.) דריש דבר הבא מכוח מכוש ומזנב הפרה מבגד ועור תיפוק ליה מוכל וי"ל דמין לרבות מוכל הלא עלמות שדומין זה לזה של עזים ושל בהמה הלא נשער של דמו ומה תלמד והכא תיפוק ליה מהתם מבגד ועור וי"ל דלא ידעינן הלא דומיא דבגד ועור: **זה** ווזה לפטור. פירוש מריס בין גדולים ובין קטנים גדולים מפני שמריס ניחא וקטנים מפני שהא נגמרו זה וזה לחיוב גדולים מפני שנגמרו קטנים לפי שטוענים יותר ופירוש הקונטרס לחוק לפירש זה וזה לפטור קטנים מריס ומחוקים זה וזה לחיוב גדולים מריס ומחוקים והשתא לא דומי מענין לחבו ועוד דכי נעי גדולים למאי חזו הוי ליה לפרושי גדולים מריס כיון דלייר נמי במחוקים:

התמד כו'. פירש בקונטרס מיס הנתנים במרלעים ונראה דמיירי במיס הנתנים בשמריס דומיא דהממד ונתן מיס במדה דמייתי עלה בגמרא דמיירי בנתנים בשמריס כדמשמע בפרק המוכר פירות (ב"ב נ:). ואינם שוים לגמרי כדמשמע בפ' הלן עובדין (פסחים מב:): **ופוסל** את המקוה. היינו מקוה שחסר בגד שלם שהיו נפסל בשום ענין כדפירשנו בפרק המוכר את הבית (ב"ב נ: ד"ה מכלל): **המתמד** ונתן מים במדה. ומה תלמד ולוקמיה בגרמו תלתא ותלתא מרבעה ויש לומר דלכולי עלמא מייב מהילו לה החמיר ומה תלמד ודלמי טעמא דרבנן דפטרי שמריס שיש בהם טעם יין ואף על גב שלא החמיר והלא כל מיסור שבמורה שלא במינו נותנן טעם [ז] ושבל חמור לענין א] שלא במינו [ו] ועוד שהפילו החמיר פוטרין מכאיס למלן דלמר בהחמיר מחלוקת ואפילו בטבל ולמי מיירי כדמשמע בפ' המוכר פירות (ב"ב נ: ד"ה לו.) ויש לומר דיין במיס שפילו בפחות משעיס שפילו רמע תלתא ותלתא ופלגא לא חשיב טעם גמור לרבנן כבשאר איסורין דהכא לא הוי הלא קיומא בעלמא[ט]: **אי רבי יהודה אף על גב דלא החמיץ.** אף על גב דרבי יהודה להחמיר מיירי להחמיץ במעשר והכא להקל הוא דניקח בכסף מעשר ואין פוסל את המקוה קסבר הס"ם הלא שנא ורקיעא לפירוש רשב"ם דבהמוכר פירות (דף נ:) גבי פלוגתא דחכמים ורבנן בגורס פרי הגפן דקאמר הס"ם דברמע תלתא ותלתא לא פליגי הלא ברמע תלתא ותלתא ופלגא ופריך ליה מהא דפליגי בבדי מדמו ולא יותר ומשני ביתר נמי פליגי ובדי מדמו [י] נקט להודיעך כחו דרבי יהודה והשתא קשיא דמאי מצני תקני לחמי לא מוקי נמי פלוגתייהו דרבנן וחכמים בבדי מדמו כי היכי דפליגי ר' יהודה ורבנן ותירץ שם רשב"ם דרבי יהודה דמחייב בבדי מדמו היינו לחומרא ולי אפשר לומר כן דמשמע הכא ונריך לפרש דגמרא ס"ל כרבנן דפטרי בבדי מדמו ומוקי מחלוקת ורבנן כרבנן דרבי יהודה לי נמי משמע ליה דרבי יהודה מחייב מדאורייתא ברמע תלתא ותלתא ופלגא לכך מחמיר מדרבנן בבדי מדמו ומתניתין ברמע תלתא ותלתא ופלגא:

בשהחמיץ

עליו והוו ליה כשכנו וכן עירו: **גמ' בדי מדמו.** ולא יותר שאם מלא יותר הכל מודים שמייב לעשר שהרי יש כאן יין: **ר' יהודה מחייב.** במעשר דכולה פירא הוא וחכמים פוטרים הואיל ולא נוסף בו כלום אף על פי שיש בו טעם יין אינו כלום:

בשהחמיץ

לשוף לשבין לגרר [ו] לכרכר להקיש בקורנס מחוסר כן או אוגן או אוזן טהור מחוסר כשוי טמא מאי שנא הני ומאי שנא הני רבי יוחנן אמר הואיל ולכבוד עשויין רב נחמן אמר הואיל ודמיהן יקרים מאי ביניהו איכא ביניהו [א]כלי עצם ואזדא רב נחמן לטעמיה דאמר רב נחמן כלי עצם ככלי מתכות דמו מכלל דכלי עצם מקבלי טומאה אין דתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר מה תלמוד לומר [ז]וכל מעשה עזים תתחטאו [ב]להביא דבר הבא מן העזים מן הקרנים ומן הטלפים שאר בהמה וחיה מנין תלמוד לומר וכל מעשה א"כ מה ת"ל עזים [ג]פרט לעופות: **מתני'** [ג]החייב בשקדים המרים פטור במתוקים החייב במתוקים פטור במרים: **גמ'** [ד]ת"ר שקדים המרים קטנים חייבין גדולים פטורין מתוקים גדולים חייבין קטנים פטורין רבי ישמעאל בר' יוסי אומר משום אביו [ה]זה וזה לפטור ואמרי לה זה וזה לחיוב אמר רבי אלעא הורה רבי חנינא בצפורי כדברי האומר זה וזה לפטור [ו]ולמאן דאמר זה וזה לחיוב גדולים למאי חזו א"ר יוחנן הואיל ויכול למתקן ע"י האור: **מתני'** [ח]התמד עד שלא החמיץ אינו ניקח בכסף מעשר [ט]ופוסל את המקוה משהחמיץ ניקח בכסף מעשר ואינו פוסל את המקוה [י]האחין השותפין כשחייבין בקלבון פטורין ממעשר בהמה כשחייבין במעשר בהמה [יא] פטורין מן הקלבון: **גמ'** מני מתניתין לא רבי יהודה ולא רבנן [יב]דתניא [יג]התמד ונתן מים במדה ומצא כדי מדתו פטור ור' יהודה מחייב מני אי רבנן אע"ג דהחמיץ אי ר' יהודה אע"ג דלא החמיץ אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה

בשהחמיץ

לפסול את המקוה כשלשה לוגין מים שפופין מס נפלו לתוכן קודם שהומשכו זו מרבעים סאה ויין חינו פוסל את המקוה: **תמד.** מיס הנתנים בחרלעים ולכשהחמיץ ותוסס ונעשה יין והתמד על שלא החמיץ מיס בעלמא הוא ונוהג זו תורת פסול מקוה ואינו נוהג זו תורת קיחת מעשר ולאחר שהחמיץ יהוג זו קיחת מעשר ולא יהוג זו תורת פסול מקוה: **וכן האחין השותפין לשחייבים כו'.** המחין שהן שותפין בירושתן: **לשחייבין בקלבון פטורים ממעשר בהמה.** חלקו ונפסוף נשתתפו חייבין בקלבון כשמביאין שקליהן שקליהן מביאין שני חלאי שקלים ונותנין שתי קלבונות והקלבון הוא לשון הכרע שחייבין להכריע שקליהן ואם נתנו בין שניהם שקל שלם נותנין שתי קלבונות שהיה להן לשקול לחלקין: **ופטורין ממעשר בהמה.** כל העולדים להם כל ימי שותפותם שהשותפות פוטר ממעשר בהמה בכורות בפרק בתרא (דף נו:) יהיה לך [במדבר יח] ולא של שותפות והתם מוקי ליה להאי קרא במעשר ופע"ג דבכורות כתיב: **ולשחייבין במעשר בהמה.** כגון אם לא חלקו מעולם חייבין במעשר בהמה לעשר כל העולדים להם כל ימי שותפותם דאמר התם יכול שפילו קנו בתפוסת הבית תלמוד לומר יהיה ופטורין מן הקלבון לגמרי שהוקלין בין שניהם שקל שלם שממון מבניהם בחזקתו עומד ותבניהם השוקל על בניו או על אחד מבני עירו ופוטרו בשלו פטור מן הקלבון דתנן בשקלים (פרק ג משנה ז) השוקל על יד עני או על יד שכנו או על יד בן עירו פטור ובניו ובני בניו אין מוצות שקליהם עליהם להוסיף מעה קטנה להיות קלבון לפרוטרוט, מפני שהן חלאי שקלים ממיכות לקוח ונותן לאחד ופעמים שמחליפין חותן במעות ונותנין הקלבון בחלוף, ואף כשמעטרפין שניהם לאחד שקל שלם הטילו עליהם שני קלבונים שלא לפחות מחבריהם ולמעט את ההקדש, אבל אחד שוקל בשביל שני בניו שקל שלם ופטור מקלבון שני. מעשר בהמה טיהא בכל שנה בולדות העולדים, ועדר של שותפין פטורים בולדות ממעשר, כדתניא בבכורות (נו:) כל פטר שגר בהמה לשר יהיה לך, ולא של שותפות, ופרכינן והא בבכור כתיב, ומשנינן שם אינו ענין לבכור לחייבה בשותפות, דכתיב ובכורות בקרבכם ולמעכם, תעזו ענין למעשר, יכול

מאי שנא הני כו'. מגולמייהו קאי דפשוטייהו פסיטא דכלי עץ הוא למיתקא לקמ': **מכלל** דכלי עצם מקבלי טומאה. מדאוריית' קא בעי למיתני להא פסיטא שיש בהן טומאת המת היא במסכת כלים (פ"ג מ"ם) ומייתי לה בפ"ק דשבת (דף טז.) כלי עץ וכלי זכוכית וכלי עצם פשוטיהן טהורין ומקבליהן טמאין: **שאר** בחמה וחיה מנין ת"ל וכל מעשה. ומה תלמד לדפרק במה מצה (שבת דף קד.) דריש דבר הבא מכוח מכוש ומזנב הפרה מבגד ועור תיפוק ליה מוכל וי"ל דמין לרבות מוכל הלא עלמות שדומין זה לזה של עזים ושל בהמה הלא נשער של דמו ומה תלמד והכא תיפוק ליה מהתם מבגד ועור וי"ל דלא ידעינן הלא דומיא דבגד ועור: **זה** ווזה לפטור. פירוש מריס בין גדולים ובין קטנים גדולים מפני שמריס ניחא וקטנים מפני שהא נגמרו זה וזה לחיוב גדולים מפני שנגמרו קטנים לפי שטוענים יותר ופירוש הקונטרס לחוק לפירש זה וזה לפטור קטנים מריס ומחוקים זה וזה לחיוב גדולים מריס ומחוקים והשתא לא דומי מענין לחבו ועוד דכי נעי גדולים למאי חזו הוי ליה לפרושי גדולים מריס כיון דלייר נמי במחוקים:

התמד כו'. פירש בקונטרס מיס הנתנים במרלעים ונראה דמיירי במיס הנתנים בשמריס דומיא דהממד ונתן מיס במדה דמייתי עלה בגמרא דמיירי בנתנים בשמריס כדמשמע בפרק המוכר פירות (ב"ב נ:). ואינם שוים לגמרי כדמשמע בפ' הלן עובדין (פסחים מב:): **ופוסל** את המקוה. היינו מקוה שחסר בגד שלם שהיו נפסל בשום ענין כדפירשנו בפרק המוכר את הבית (ב"ב נ: ד"ה מכלל): **המתמד** ונתן מים במדה. ומה תלמד ולוקמיה בגרמו תלתא ותלתא מרבעה ויש לומר דלכולי עלמא מייב מהילו לה החמיר ומה תלמד ודלמי טעמא דרבנן דפטרי שמריס שיש בהם טעם יין ואף על גב שלא החמיר והלא כל מיסור שבמורה שלא במינו נותנן טעם [ז] ושבל חמור לענין א] שלא במינו [ו] ועוד שהפילו החמיר פוטרין מכאיס למלן דלמר בהחמיר מחלוקת ואפילו בטבל ולמי מיירי כדמשמע בפ' המוכר פירות (ב"ב נ: ד"ה לו.) ויש לומר דיין במיס שפילו בפחות משעיס שפילו רמע תלתא ותלתא ופלגא לא חשיב טעם גמור לרבנן כבשאר איסורין דהכא לא הוי הלא קיומא בעלמא[ט]: **אי רבי יהודה אף על גב דלא החמיץ.** אף על גב דרבי יהודה להחמיר מיירי להחמיץ במעשר והכא להקל הוא דניקח בכסף מעשר ואין פוסל את המקוה קסבר הס"ם הלא שנא ורקיעא לפירוש רשב"ם דבהמוכר פירות (דף נ:) גבי פלוגתא דחכמים ורבנן בגורס פרי הגפן דקאמר הס"ם דברמע תלתא ותלתא לא פליגי הלא ברמע תלתא ותלתא ופלגא ופריך ליה מהא דפליגי בבדי מדמו ולא יותר ומשני ביתר נמי פליגי ובדי מדמו [י] נקט להודיעך כחו דרבי יהודה והשתא קשיא דמאי מצני תקני לחמי לא מוקי נמי פלוגתייהו דרבנן וחכמים בבדי מדמו כי היכי דפליגי ר' יהודה ורבנן ותירץ שם רשב"ם דרבי יהודה דמחייב בבדי מדמו היינו לחומרא ולי אפשר לומר כן דמשמע הכא ונריך לפרש דגמרא ס"ל כרבנן דפטרי בבדי מדמו ומוקי מחלוקת ורבנן כרבנן דרבי יהודה לי נמי משמע ליה דרבי יהודה מחייב מדאורייתא ברמע תלתא ותלתא ופלגא לכך מחמיר מדרבנן בבדי מדמו ומתניתין ברמע תלתא ותלתא ופלגא:

בשהחמיץ

עליו והוו ליה כשכנו וכן עירו: **גמ' בדי מדמו.** ולא יותר שאם מלא יותר הכל מודים שמייב לעשר שהרי יש כאן יין: **ר' יהודה מחייב.** במעשר דכולה פירא הוא וחכמים פוטרים הואיל ולא נוסף בו כלום אף על פי שיש בו טעם יין אינו כלום:

בשהחמיץ

לשוף. בשופינא לימ"ל בלע"ז: **לגרר.** גרוטוש"כ. לשוף שיך בכלי בכזל לגרר שיך בכלי זהב וכסף: **לכרכר.** בלעז"ל: **להקיש בקורנס.** [ב]שיש בו פחימות ופוסנון בקורנס: **טהור.** הואיל ולא נגמרה כל מלאכת נויו ולקמן מפרש טעמא: **מחוסר כשוי טמא.** שאין הכשוי ממלאכת הכלי שהכשוי כלי מחר הוא ובלא כשוי הוא נטויו: **מאי שנא.** גומלמי כלי מתכות דטהורין ומאי שנא של עץ דטמאין: **הואיל ולכבוד עשויין.** הכי דמתכת הלכך לא מצינו כלי למילתייהו עד שתגמר כל מלאכת ביבודן: **הואיל ודמיהן יקרים.** ועל דעבידי לנוי לא חזו למילתייהו לימכר ביוקר כראוי להם: **כלי עצם.** דמיהם יקרים ואין עשויין לכבוד לרב נחמן הוו ככלי מתכות ולר' יוחנן הוו ככלי עץ: **דלי עצם מקבלי טומאה.** בתמיה [ג]והיכא דמיחא: **להניח דבר הצח מן העזים.** מקרניהם ומטלפיהם להא כלי עור בהדיא כתיב בריטא דקרנא: **מן הקרנים** גרסינן ולא גרסינן **ומן הקרניים: פרט לעופות.** כגון לפרני גריפו"ן שעושין מהם כלים: **קטנים חייבין.** במעשר שדרכן לחוקן בקוטנס קודם שיהו מריס: **מחוקים גדולים חייבין.** שנגמר פרייס: **קטנים פטורין.** שאין דרך לכילתן כך: **זה וזה לפטור.** קטנים פטורים בין מריס ובין מחוקים: **זה וזה לחיוב.** גדולים בין מריס ובין מחוקים ולקמן מפרש גדולים מריס למאי חזו: **מתני' המתמד עד שלא החמיץ.** הא נמי להכי תנייה הכא משום דדמיא להתן דלעיל שלא דעד השתא מייבי בתרתי מילי ודבר הנוהג זו אינו נוהג זו ומהשתא מייבי בחדא מילתא ויש בה חלוק פרקים ובזמן שדבר זה נוהג בה אין דבר זה נוהג בה ויש זמן שזה נוהג בה ואין זה נוהג בה: **יין** הוחכר לענין קיחת מעשר בירושלים ותת הכסף בכל מאר תמוה נפשך וגו' [דפרים יד] מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע בעירובין (דף מז:) ומיס הוזכרו לענין

מאי שנא הני כו'. מגולמייהו קאי דפשוטייהו פסיטא דכלי עץ הוא למיתקא לקמ': **מכלל** דכלי עצם מקבלי טומאה. מדאוריית' קא בעי למיתני להא פסיטא שיש בהן טומאת המת היא במסכת כלים (פ"ג מ"ם) ומייתי לה בפ"ק דשבת (דף טז.) כלי עץ וכלי זכוכית וכלי עצם פשוטיהן טהורין ומקבליהן טמאין: **שאר** בחמה וחיה מנין ת"ל וכל מעשה. ומה תלמד לדפרק במה מצה (שבת דף קד.) דריש דבר הבא מכוח מכוש ומזנב הפרה מבגד ועור תיפוק ליה מוכל וי"ל דמין לרבות מוכל הלא עלמות שדומין זה לזה של עזים ושל בהמה הלא נשער של דמו ומה תלמד והכא תיפוק ליה מהתם מבגד ועור וי"ל דלא ידעינן הלא דומיא דבגד ועור: **זה** ווזה לפטור. פירוש מריס בין גדולים ובין קטנים גדולים מפני שמריס ניחא וקטנים מפני שהא נגמרו זה וזה לחיוב גדולים מפני שנגמרו קטנים לפי שטוענים יותר ופירוש הקונטרס לחוק לפירש זה וזה לפטור קטנים מריס ומחוקים זה וזה לחיוב גדולים מריס ומחוקים והשתא לא דומי מענין לחבו ועוד דכי נעי גדולים למאי חזו הוי ליה לפרושי גדולים מריס כיון דלייר נמי במחוקים:

התמד כו'. פירש בקונטרס מיס הנתנים במרלעים ונראה דמיירי במיס הנתנים בשמריס דומיא דהממד ונתן מיס במדה דמייתי עלה בגמרא דמיירי בנתנים בשמריס כדמשמע בפרק המוכר פירות (ב"ב נ: ד"ה לו.) ויש לומר דיין במיס שפילו בפחות משעיס שפילו רמע תלתא ותלתא ופלגא לא חשיב טעם גמור לרבנן כבשאר איסורין דהכא לא הוי הלא קיומא בעלמא[ט]: **אי רבי יהודה אף על גב דלא החמיץ.** אף על גב דרבי יהודה להחמיר מיירי להחמיץ במעשר והכא להקל הוא דניקח בכסף מעשר ואין פוסל את המקוה קסבר הס"ם הלא שנא ורקיעא לפירוש רשב"ם דבהמוכר פירות (דף נ:) גבי פלוגתא דחכמים ורבנן בגורס פרי הגפן דקאמר הס"ם דברמע תלתא ותלתא לא פליגי הלא ברמע תלתא ותלתא ופלגא ופריך ליה מהא דפליגי בבדי מדמו ולא יותר ומשני ביתר נמי פליגי ובדי מדמו [י] נקט להודיעך כחו דרבי יהודה והשתא קשיא דמאי מצני תקני לחמי לא מוקי נמי פלוגתייהו דרבנן וחכמים בבדי מדמו כי היכי דפליגי ר' יהודה ורבנן ותירץ שם רשב"ם דרבי יהודה דמחייב בבדי מדמו היינו לחומרא ולי אפשר לומר כן דמשמע הכא ונריך לפרש דגמרא ס"ל כרבנן דפטרי בבדי מדמו ומוקי מחלוקת ורבנן כרבנן דרבי יהודה לי נמי משמע ליה דרבי יהודה מחייב מדאורייתא ברמע תלתא ותלתא ופלגא לכך מחמיר מדרבנן בבדי מדמו ומתניתין ברמע תלתא ותלתא ופלגא:

בשהחמיץ

עליו והוו ליה כשכנו וכן עירו: **גמ' בדי מדמו.** ולא יותר שאם מלא יותר הכל מודים שמייב לעשר שהרי יש כאן יין: **ר' יהודה מחייב.** במעשר דכולה פירא הוא וחכמים פוטרים הואיל ולא נוסף בו כלום אף על פי שיש בו טעם יין אינו כלום:

בשהחמיץ

לפסול את המקוה כשלשה לוגין מים שפופין מס נפלו לתוכן קודם שהומשכו זו מרבעים סאה ויין חינו פוסל את המקוה: **תמד.** מיס הנתנים בחרלעים ולכשהחמיץ ותוסס ונעשה יין והתמד על שלא החמיץ מיס בעלמא הוא ונוהג זו תורת פסול מקוה ואינו נוהג זו תורת קיחת מעשר ולאחר שהחמיץ יהוג זו קיחת מעשר ולא יהוג זו תורת פסול מקוה: **וכן האחין השותפין לשחייבים כו'.** המחין שהן שותפין בירושתן: **לשחייבין בקלבון פטורים ממעשר בהמה.** חלקו ונפסוף נשתתפו חייבין בקלבון כשמביאין שקליהן שקליהן מביאין שני חלאי שקלים ונותנין שתי קלבונות והקלבון הוא לשון הכרע שחייבין להכריע שקליהן ואם נתנו בין שניהם שקל שלם נותנין שתי קלבונות שהיה להן לשקול לחלקין: **ופטורין ממעשר בהמה.** כל העולדים להם כל ימי שותפותם שהשותפות פוטר ממעשר בהמה בכורות בפרק בתרא (דף נו:) יהיה לך [במדבר יח] ולא של שותפות והתם מוקי ליה להאי קרא במעשר ופע"ג דבכורות כתיב: **ולשחייבין במעשר בהמה.** כגון אם לא חלקו מעולם חייבין במעשר בהמה לעשר כל העולדים להם כל ימי שותפותם דאמר התם יכול שפילו קנו בתפוסת הבית תלמוד לומר יהיה ופטורין מן הקלבון לגמרי שהוקלין בין שניהם שקל שלם שממון מבניהם בחזקתו עומד ותבניהם השוקל על בניו או על אחד מבני עירו ופוטרו בשלו פטור מן הקלבון דתנן בשקלים (פרק ג משנה ז) השוקל על יד עני או על יד שכנו או על יד בן עירו פטור ובניו ובני בניו אין מוצות שקליהם עליהם להוסיף מעה קטנה להיות קלבון לפרוטרוט, מפני שהן חלאי שקלים ממיכות לקוח ונותן לאחד ופעמים שמחליפין חותן במעות ונותנין הקלבון בחלוף, ואף כשמעטרפין שניהם לאחד שקל שלם הטילו עליהם שני קלבונים שלא לפחות מחבריהם ולמעט את ההקדש, אבל אחד שוקל בשביל שני בניו שקל שלם ופטור מקלבון שני. מעשר בהמה טיהא בכל שנה בולדות העולדים, ועדר של שותפין פטורים בולדות ממעשר, כדתניא בבכורות (נו:) כל פטר שגר בהמה לשר יהיה לך, ולא של שותפות, ופרכינן והא בבכור כתיב, ומשנינן שם אינו ענין לבכור לחייבה בשותפות, דכתיב ובכורות בקרבכם ולמעכם, תעזו ענין למעשר, יכול

מסורת הש"ס

א) [גי' הערוך ולכלכך], ב) [עיין תוס' ב"ק נ"ב ד"ה קרב לגבי], ג) מעשרות פ"ג מ"ד, ד) [תוספתא פ"ג מ"ג], ה) [עירובין כח:], ו) [עירובין סה], ז) [מעשר שני פ"ג מ"ג], ח) בכורות ו: ביצה לט: [שקלים פ"ג מ"ז], ט) [ל"ל דתנן], י) ב"ב נ:. פסחים מב: מעשרות פ"ב מ"ו, יא) [ועי"ע תוס' ב"ב נ"ב ד"ה הוא], יב) [גי' הערוך ולכלכך], יג) [עיין תוס' ב"ק נ"ב ד"ה קרב לגבי], יד) מעשרות פ"ג מ"ד, טו) [תוספתא פ"ג מ"ג], טז) [עירובין סה], יז) [מעשר שני פ"ג מ"ג], יח) בכורות ו: ביצה לט: [שקלים פ"ג מ"ז], יט) [ל"ל דתנן], כ) ב"ב נ:. פסחים מב: מעשרות פ"ב מ"ו, כא) [ועי"ע תוס' ב"ב נ"ב ד"ה הוא],

תורה אור השלם

1. וְכָל בְּגֶד וְכָל כְּלִי עוֹר וְכָל מַעֲשֵׂה עִזִּים וְכָל כְּלֵי עֵץ תִּתְחַטָּאוּ: במדבר לא כ

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תד"ה המתמד ומתן וכו' וטבל תמור לענין (שבת) במיס. וע"ב כל"ל למתוק מיבת שלא וכדמוכח בע"ז דף ע"ג ע"ב דווקא לענין במינו תמור טבל ועיין במעשרות פ"ב מסנה ו' בר"ש ובפ"ט שם בד"ה פטור וכו' ועוד"ק:

לעזי רש"י

לימ"א. שופין. גרוטושי"ר [גרטושישי"ר]. לגרוד, לרסק (בפומפייה). נייל [נויא"ל]. תצריב שחור. גריפו"ן. מין פֶּרֶס.

מוסף רש"י

כלי עצם ככלי מתכות דמו. ופשוטיהם טמאים (שבת פא.). קטנים חייבין. משום שהוא גמר פירי שלהן, שכשגדלין נעשין מריס (ערובין כח:). גדולים פטוריין. ממעשר, שלא חוכל מינהו (שם). מחוקים כו' קטנים פטוריין. שלא נגמרו (שם). זה וזה לפטור. מריס בין גדולים בין קטנים, מלא חוכלת, קטנים שלא פירא חוכלת (שם). כשחייבין בקלבון פטורין ממעשר בהמה. שהרי חייבים בקלבון, שכשגדלין נעשין מריס (ערובין כח:). גדולים פטוריין. ממעשר, שלא חוכל מינהו (שם). מחוקים כו' קטנים פטוריין. שלא נגמרו (שם). זה וזה לפטור. מריס בין גדולים בין קטנים, גדולים ש

בשהחמיץ מחלוקת. לגבי נפלג החמיץ רבי יהודה מודה לגלו פירא הוא ורבנן לפיל בשהחמיץ פליגי: **ומניפין רבי יהודה היא.** ונפלג החמיץ לג בעי רב נחמן לחוקמי לפלוגתייהו ותיקוש מתניתין כרבנן דקסבר ר"ג דכיון דכפלג מלג חלג כדי מדתו קא מיירי מי לג החמיץ לג מחייב עליה רבי יהודה:

קנה מעבר. ומי שהמעות בידו יכול לאכלו חוץ לירושלים מפני שנתחללו על התמד לחילו לג החמיץ הוו הנך מעות קיימי בקדושתייהו ביד המוכר:

איגלאי מילתא. דנפשט לקיחה פירא הוה דנקנם בהם כח החרגנים חלג שעדיין לג נגמר וחילול מעליא הוא שאם לג היה יין בחרגנים לג היה מחמיץ לעולם: **חלג מפניהן דקאי.** לג החמיץ אין נקח בכסף מעבר ומשמע לחיגה לקיחה והדמים קדושים ביד המוכר: **דלמא מי שבקיה הוה מחמיץ.** היכא לחיתיה קמן ניזיל בתר רובא ורובא מחמיצין הן ומדקתני אין נקח ופוסל ז"מ כל כמה דלא החמיץ מע"פ שעתיד להחמיץ הרי שעתא מיהא לגו פירא הוא ולא הוי חולו: **כשאיר ממנו.** מוכר זה בכוס ולא החמיץ: ג **רבא אמר.** מתניתין דקתני חלעז חלג החמיץ פוסל את המקוה ואין נקח בכסף מעבר ומע"ג לפירא הוא: **ר' יוחנן בן נורי היא.** דאזיל בתר חזותא ואמר קורטוב חלב מאלים ג"ג לוגין לפסול מקוה משום דיש ג לו מרחה מיס והכא נמי מע"ג לפירא הוא עד שלא החמיץ הואיל וחזותיה מיא פוסל את המקוה ולגבי מעבר נמי הואיל וחזותיה וטעמא מיא אין נקח ד וכן נחמן אמר רבה בר אבוה ה תמד שלקחו בכסף מעשר ולבסוף החמיץ קנה מעשר מ"ט איגלאי מילתא למפרע דפירא הוא אלא מתניתין דקתני החמיץ אין לא החמיץ לא דלמא אי שבקיה הוה מחמיץ אמר רבה כששייר ממנו בכוס ולא החמיץ רבא אמר הא מני ר' יוחנן בן נורי היא ו דתנן ב"ג לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו ג"ג לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב חלב ומראיהן כמראה מים ונפלו למקוה לא פסלוהו רבי יוחנן בן נורי אומר הכל הולך אחר המראה לאו א"ר יוחנן בתר חזותא אזלינן הכא נמי זיל בתר חזותא וטעמא וחזותא דהאי מיא נינהו ופליגא דרבי אלעזר דא"ר אלעזר הכל מודים שאין מפרישין עליו ממקום אחר אא"כ החמיץ קסבר בלא החמיץ מחלוקת ועד כאן לא מחייב רבי יהודה אלא מיניה וביה אבל מעלמא לא דלמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב: ת"ר ד התמד עד שלא החמיץ משיקו

רבא אמר הא מני רבי יוחנן בן נורי היא. רבא נא לומר שאפילו שייר ממנו כדוס והחמיץ חציו מים כל זמן שלא החמיץ לפסול את המקוה כרבי יוחנן בן נורי דתמר שלקחו לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב חלב חציו כיין טעמא וחזותא מיא והכא נמי טעמא וחזותא מיא ואף ע"ג דלא דמי לגמרי להתם חזותו חלב חין קופו להיות בו טעם חלב וגם לא היה נקח בכסף מעבר אבל הכא קופו שיהיה בו טעם יין כשהחמיץ והמים עלמם נחמיצים יין להיות נקחים בכסף מעבר כדתמר בעירובין (דף מ:) בשכר לרבות תמד משהחמיץ מ"מ מדקדק רבא כיון דלפילו חלב עלמו נחמץ כמים להשלים שיעור שלשה לוגין לפסול את המקוה ה"ה להכא הוה פוסל את המקוה חע"ג דקופו **וטעמא** וחזותא **דהאי מיא נינהו.** חע"פ שלא הזכיר רבי יוחנן בן נורי שלא חזותא מ"מ גרים שלא יהא בו טעם יין ולכך נקט רבא טעמא וחזותא דפשיטא דיין לבן שהיה דומה למיס לא היה פוסל את המקוה ולפילו מזוג בג' לוגים מיס והא דלא נקט רבי יוחנן בן נורי הכל הולך אחר הטעם והמראה למלן דגרים ברים מכות (דף ג:) חסר קורטוב דמשמע הא יש בו ג' לוגין פוסל את המקוה ולף ע"ג דמראיהן יין ובא רבי יוחנן בן נורי לחלוק גם על ריסא ולומר דאין פוסל כיון שיש בו מראה יין חע"פ שיש בו טעם מיס לכך לא הזכיר טעמא חלא מראה ולמלן חלא גרים ברים חסר קורטוב דהשתא לא [ו] קל"ר יוחנן בן נורי אפילו מתניתין כרבי יוחנן בן נורי: **ופליגא** דר' אלעזר דאמר ר' אלעזר הכל מודים כו'. ותימה ממאי פליג הא אפשר כרב נחמן דהכי קאמר חע"ג דר' יהודה מחייב במעשר משהחמיץ לו שפופו לחמין מופה משהחמיץ חלג חלג ל"כ החמיץ זה וזה משום [ז] דלמא זה שפופו להחמיץ וזה אין שפופו להחמיץ והוה ליה כו' וי"ל דלכך קאמר דפליגי דמשמע הלשון דמודו בין רבנן בין רבי יהודה שאפילו רבנן [ח] אמרו זה הלשון שאין מפרישין עליו ממקום אחר חלג ל"כ החמיץ בגל החמיץ מפרישין ורב נחמן דמוקי פלוגתייהו בהחמיץ סבר פטרי רבנן אפי' החמיץ: **התמד** עד שלא החמיץ משיקו במים ושהור משהחמיץ אין משיקו במים. וח"ת לרב נחמן דאמיך לף כרבי יהודה ולא כרבנן פירי דשפופו להחמיץ חע"ג דלא החמיץ כמלן לף כרבי יהודה ולא כרבנן וי"ל (סיפא) עד שלא החמיץ דהכא אין קופו להחמיץ שמייר ממנו בכוס ולא החמיץ כדפרישית לעיל עד שלא החמיץ דתתניתין:

בשהחמיץ מחלוקת ומתניתין ר' יהודה וכן א"ר יוסי ברבי חנינא בשהחמיץ מחלוקת וא"ר נחמן אמר רבה בר אבוה א תמד שלקחו בכסף מעשר ולבסוף החמיץ קנה מעשר מ"ט איגלאי מילתא למפרע דפירא הוא אלא מתניתין דקתני החמיץ אין לא החמיץ לא דלמא אי שבקיה הוה מחמיץ אמר רבה כששייר ממנו בכוס ולא החמיץ רבא אמר הא מני ר' יוחנן בן נורי היא ב דתנן ב"ג לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה מים ונפלו למקוה לא פסלוהו רבי יוחנן בן נורי אומר הכל הולך אחר המראה לאו א"ר יוחנן בתר חזותא אזלינן הכא נמי זיל בתר חזותא וטעמא וחזותא דהאי מיא נינהו ופליגא דרבי אלעזר דא"ר אלעזר הכל מודים שאין מפרישין עליו ממקום אחר אא"כ החמיץ קסבר בלא החמיץ מחלוקת ועד כאן לא מחייב רבי יהודה אלא מיניה וביה אבל מעלמא לא דלמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב: ת"ר ד התמד עד שלא החמיץ משיקו

קצו א מיי' פ"ז מהל' מעשר שני ונטע רבעי הל"ו:

קצו ב ג מיי' פ"ז מהל' מקוואות הל"י והל"ו ע"ש סמג עשין רמח טוש"ע יו"ד סי' רל סעיף כג:

קצח ד מיי' פ"ב מהל' טומאת אוכלין הלכה כד:

שיטה מקובצת

ב) עד שלא החמיץ פוסל את המקוה ואינו נקח. נ"ב נ"א בקצת פירושים פוסל את המקוה ולגבי מעשר נמי הואיל וחזותא וטעמא מיא אינו נקח בכסף וכו': ג) משום דיש להם מראה מים והכא נמי: ד) הואיל דאיכא שלשה לוגים מראה מים פסלי: ה) זה וזה משום דדלמא זה שופו להחמיץ: ו) שאפי' רבנן יאמרו זה הלשון:

רבינו גרשום

רבא אמר הא מני ר' יוחנן היא. כלומר הא מני דתנן עד שלא החמיץ אינו נקח בכסף מעשר ר' יוחנן בן נורי שהולך אחר המראה דתנן שלשת לוגין מים וכו': קורטוב מדה קטנה ומראיהן כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו כלומר משום דמראיהן כמראה יין ויין אינו פוסל את המקוה. שלשת לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב חלב ומראיהן כמראה מים ונפלו למקוה לא פסלוהו כלומר כיון דלא הוו מן המים ג' לוגין שלימים אע"פ שמראה כמראה מים לא פסלוהו: ר' יוחנן אומר הכל הולך אחר המראה כיון שמראיהן כמראה מים פסלוהו דהולך אחר המראה: לאו אמר ר' יוחנן בן נורי בתר חזותא אזלינן. הכא נמי בתמד אזיל בתר חזותא וכיון דלא החמיץ טעם וחזותא מים נינהו: ומה דאמר רב

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בשהחמיץ וכו' לכי היכי דנחשבין המים:

מוסף רש"י

ומראיהן כמראה יין כו' לא פסלוהו. משום דמסכני קורטוב, לגבי מי הוו מעיקרא שלשת לוגין שלמים ופגל לתוכן קורטוב יין ומרלייהן כמרלה יין פסלוהו (מכות ד.). ומראיהן כמראה מים כו' לא פסלוהו. טעמא דפיפא נמי משום דמסכני קורטוב הוי, וגבי יין נמי הוי מלי למימני כי הלי גווני כריסא ומיתניתו בחלק בבא הכי שלשת לוגין מים מסכי קורטוב שנפל לתוכן קורטוב יין או חלב, בין שמרלייהן כמרלה מים בין שמרלייהן כמרלה יין לא פסלוהו, שלא כי קורטוב דמילתא קתני להו, שהיין שהוא פחות מכדי שפת הכלי אין דרכו להפוך את מרלייהן (שם). הכל הולך אחר המראה. וגבי יין לפילו הוו מעיקרא שלשת לוגין שלמין, כיון דמרלייהן כמרלה יין לא פסלוהו (שם).